

پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش

دوره ۱۲، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۹

ص ص: ۱۴۰-۱۲۵

مدل پارادایمی گذران اوقات فراغت دانشجویان

مریم منصوری*^۱ - فرزاد فرزاد^۲ - مهرزاد حمیدی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران، مازندران، ایران. ۲. دانشیار گروه مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران، مازندران، ایران

۳. دانشیار گروه مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۱۰، تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۰۹/۱۰)

چکیده

امروزه نحوه استفاده از اوقات فراغت و برنامه‌ریزی برای آن از معیارهای اصلی توسعه‌یافتگی جوامع است. این پژوهش با هدف تدوین الگوی اوقات فراغت دانشجویان انجام گرفت. پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی با رویکرد تئوری زمینه‌ای است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه عمیق با متخصصان اوقات فراغت استفاده شد. نمونه‌ها به صورت هدفمند و با روش زنجیره‌ای متوالی (تا کفایت نظری داده‌ها) انتخاب شدند. از تحلیل تفسیری با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی برای تحلیل محتوای مصاحبه‌ها استفاده شد. روایی مصاحبه‌ها از طریق مرور و اصلاح یافته‌ها و پایایی مصاحبه‌ها نیز با استفاده از حسابرسی فرایند و توافق درون‌موضوعی (۰/۸۶) تأیید شد. تحلیل محتوای مصاحبه‌ها به شناسایی ۶۲ مفهوم کلیدی منجر شد که در ۸ مقوله تجمیع شد. با در نظر گرفتن فعالیت‌های فراغتی به عنوان مقوله محوری، شش عامل شامل پیش‌رانه‌ها، عوامل فردی، عوامل محیطی و اجتماعی، عوامل دولتی، عوامل مدیریتی و چالش‌ها بر انتخاب فعالیت‌های فراغتی تأثیر می‌گذراند. اوقات فراغت و نحوه گذران آن متأثر از عوامل مختلفی است. برای بهبود فعالیت‌های فراغتی دانشجویان باید عوامل فردی، پیش‌رانه‌ها، عوامل اجتماعی و محیطی، عوامل دولتی، عوامل مدیریتی و چالش‌های موجود را مورد توجه قرار داد.

واژه‌های کلیدی

اوقات فراغت، اینترنت، پارادایم، ورزش.

مقدمه

تغییرات اساسی و سریع روندها و رویدادهای اجتماعی، اقتصادی و فناوری تأثیرات شدیدی بر رفتار انسان‌ها گذاشته است. طی دهه‌های اخیر جهان با سرعت رو به صنعتی و اقتصادی شدن پیش رفته است، به نحوی که زندگی انسانی را نیز در بسیاری از جوامع به زندگی ماشینی بدل ساخته یا در حال انجام آن است. به همین سبب زندگی در دنیای امروز ابتکار عمل سریع را از انسان گرفته و او را دچار فقر حرکتی کرده و در پی این فقر حرکتی مشکلات عدیده جسمی، روانی و اجتماعی را برای وی پدید آورده است (۱). در این جهان پرتحول اوقات فراغت به عنوان پدیده‌ای فرهنگی و اجتماعی بر ابعاد مختلف اقتصادی- اجتماعی مؤثر است، و به منزله موضوع مشترک بین تمام اقشار جامعه مطرح است. بسیاری از صاحب نظران معتقدند که ارزش فعالیت‌هایی که در اوقات فراغت انجام می‌گیرد، نه تنها از فعالیت‌های رسمی کمتر نیست، بلکه در بعضی موارد حتی از آنها مؤثرتر و سازنده تر است (۲). حتی با نگاهی سطحی به کارکردهایی که برای اوقات فراغت قائل شده‌اند، اهمیت آن برای انسان روشن تر می‌شود که از جمله می‌توان از کارکردهای اجتماعی، کارکرد بازدارنده کجروی و آسیب اجتماعی، کارکرد استراحت و ترمیم خستگی، کارکرد تفریح و نشاط، شکوفایی استعداد، کارکرد زیباشناختی و همچنین کارکرد شناختی نام برد. به طور کلی، سپری کردن اوقات فراغت^۱ به نحو مطلوب، شایسته و مناسب، نشاط روحی و رضایت خاطر را به همراه خواهد داشت (۳).

اوقات فراغت فرصت‌های آزادی است که برای انجام کار خاصی مورد بهره‌برداری قرار نمی‌گیرد و در عین حال می‌تواند مورد استفاده دامنۀ وسیعی از فعالیت‌ها باشد که به دلخواه شخص انتخاب می‌شود. افراد زمانی که از کار و

مشغله روزانه فارغ می‌شوند، دوست دارند زندگی را با اختیار و آزادی دنبال کنند و خود را در زمان فراغت بیابند. فعالیت‌های فراغتی می‌تواند با رفع خستگی، صدمات جسمی و روانی ناشی از هیجانات مداوم کار و انجام وظایف اجتماعی را جبران کند و با تفریح، کسالت ناشی از یکنواختی کار روزمره را رفع ساخته و فرصتی برای بازیابی قوا و همچنین پرورش استعدادهای ذهنی، جسمی و عاطفی فرد فراهم سازد (۴). تحقیقات متعدد نشان داده است که بروز بزهکاری‌ها و کجروی‌ها در اوقات فراغت بیش از اوقات کار است. رواج انواع فراغت‌های آسیب‌زا در بسیاری از کشورها از نداشتن امکانات مناسب تفریحی، ناآگاهی، نداشتن برنامه صحیح و نیز سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی نادرست نشأت گرفته و موجب شده است تا بسیاری از نوجوانان و جوانان به سوی فعالیت‌ها و تفریحات ناسالم کشیده شوند (۵).

به دلیل نرخ بالای جمعیت جوان کشور، هدایت و ایجاد امکانات برای گذران اوقات فراغت جوانان و نوجوانان اهمیت ویژه‌ای داشته و در سازندگی جامعه نقش بسزایی دارد. در واقع فعالیت‌های فراغتی برای یک جوان، محل آزمون و خطا و تجربه‌اندوزی است، و او را برای ورود به اجتماع و مسئولیت‌پذیری در آینده آماده و مجهز می‌کند. طبق بررسی‌های جامعه‌شناسان، بروز بزهکاری‌ها و کجروی‌ها در اوقات فراغت بیش از اوقات کار است؛ پس باید اوقات فراغت برای جوانان طوری طراحی شود تا از بروز موارد آسیب‌زا جلوگیری کند (۶). از این رو امروزه نحوه استفاده از اوقات فراغت و برنامه‌ریزی برای آن از معیارها و مشخصه‌های اصلی توسعه‌یافتگی در جوامع است؛ زیرا اوقات فراغت مانند هر پدیده و موضوع اجتماعی کارکرد خاصی در جامعه دارد و پرداختن به آن کارکرد در حقیقت تعیین‌کننده نحوه نگرش جامعه به این موضوع، از نظر اثربخشی آن در

اقتصادی و بین‌المللی است و شرایطی را به‌وجود می‌آورد که عادات، سنت‌ها، هنجارها و به‌طور کلی قواعد عمومی زندگی اجتماعی که از قدیم در جامعه وجود داشته است، به چالش کشیده شده و موجب می‌شود تا افراد خودخواسته و اندیشمندانه به بازاندیشی و بازسازی قواعد و اصول زندگی خود در شرایط جدیدی که با دوران گذشته تفاوت‌هایی چشمگیر دارد، بپردازند (۱۱). برای مثال، طی سال‌های اخیر با ورود فناوری‌های جدید از جمله اینترنت، بازی‌های کامپیوتری و موبایل؛ اوقات فراغت نوجوانان و جوانان بیشتر تحت تأثیر فناوری قرار گرفته و در نتیجه فعالیت‌های بدنی آنها کاهش یافته است (۱۲). جولی و ثون^۱ (۲۰۰۲) نشان دادند که نوجوانان بیشتر وقت فراغت خود را صرف فعالیت‌های غیرحرکتی مانند تماشای تلویزیون، ویدئو و بازی‌های رایانه‌ای می‌کنند (۱۳). از این رو مطالعه مداوم چنین پدیده‌ای با این سرعت تحول در بازه‌های زمانی مختلف ضروری به‌نظر می‌رسد.

بخش عمده‌ای از پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینه اوقات فراغت متمرکز بر شناسایی اولویت‌های فراغتی جامعه مورد بررسی بوده‌اند (۱۴-۱۷)؛ براساس بازنگری پژوهشگر از میان پژوهش‌هایی که وضعیت گذران اوقات فراغت دانشجویان را به‌صورت ملی بررسی کرده‌اند، جدیدترین پژوهش مربوط به سال ۱۳۷۵ است (۱۴)، در خصوص دانشجویان دانشگاه‌های آزاد نیز جدیدترین پژوهش مربوط به سال ۱۳۸۰ است که دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی کل کشور را بررسی کرده است (۱۵). هرچند پژوهش‌های جدیدتری در حوزه‌های محدودتری انجام گرفته است (۲۱-۱۸، ۷، ۵).

بسیاری از پژوهش‌ها تفاوت‌های فردی در انتخاب فعالیت‌های فراغتی را نیز مورد توجه قرار داده و تفاوت افراد از لحاظ جنسیت (۲۴-۲۲، ۴)، سن (۲۲، ۹)، وضعیت تأهل

فعالیت‌های اجتماعی و به‌عبارتی تعیین موقعیت آن در توسعه جامعه است (۷). به‌دلیل همگانی بودن فراغت در سطح گروه‌های مختلف جامعه، توجه به ماهیت و شیوه گذران آن می‌تواند از جنبه‌های مختلف قابل بررسی باشد (۸). دانشجویان می‌توانند با استفاده مناسب از برنامه‌های فراغتی شرایط تحصیل بهتر، سوادآموزی، سلامت جسمی و روانی و یادگیری مهارت در رشته و حرفه خود را به‌دست آورند. مشارکت در فعالیت‌های فراغتی می‌تواند فواید بالقوه متعددی به‌همراه داشته باشد؛ اعتمادبه‌نفس، رشد روحی، خلاقیت، یادگیری، اتکای به خود و خودیابی از جمله این فواید است (۹). در بررسی نحوه گذران اوقات فراغت هدف بحث، ارزشمندی این اوقات است، زیرا اوقات فراغت می‌تواند بستر مناسبی برای رشد شخصیت و اعتلای آن را به‌همراه آورد و در مواردی زمینه‌ساز بروز اختلالات رفتاری، انحرافات اخلاقی و بزهکاری‌های اجتماعی شود (۵). کارشناسان مدیریت و دست‌اندرکاران امور تربیتی، «اوقات فراغت» را پدیده‌ای دانسته‌اند که از یک سو، مناسب‌ترین بستر رشد و شکوفایی استعدادها و گوناگون و از سوی دیگر، زمینه‌ساز بسیاری از انحرافات و بزهکاری‌هاست. آنچه سبب این کارکرد دوگانه شده و به‌ظاهر تعارضاتی را ایجاد کرده است، چگونگی گذران این اوقات و بهره‌گیری از آن است. اینکه در این اوقات، افراد به چه کارها و فعالیت‌هایی مشغول شوند، تا چه حد این فعالیت‌ها آزادانه باشد، و تا چه حد تحت کنترل دیگران، با چه کیفیتی و در چه محیط‌هایی باشد، همه جزء چگونگی بهره‌گیری از اوقات فراغت به‌حساب می‌آیند (۱۰).

مرور تحقیقات و پژوهش‌های انجام‌گرفته، به‌روشنی نشان می‌دهد که جامعه ایران در حال تجربه مجموعه تغییرات بنیادین در ابعاد و ساحت‌های مختلف است. این تغییرات معلول عوامل مختلف جمعیتی، فرهنگی، ارتباطی،

برنامه‌های مبتنی بر نگرش وضعیت سابق اوقات فراغت دانشجویان نیازمند بازنگری و تجدیدنظر است. در این میان دانشجویان که قشر جوان جامعه را تشکیل می‌دهند، به دلیل وجود همزمان عناصر مدرن و سنتی با انتخاب‌های متفاوتی برای گذران اوقات فراغت روبه‌رو هستند؛ و این موضوع اهمیت اوقات فراغت را بر این قشر جوان دوچندان می‌کند. از طرفی در دنیای امروز، دانایی از محورها و شاخص‌های اصلی پیشرفت و تعالی هر جامعه به‌شمار می‌رود. سنجش سطح دانایی به میزان تولید و مصرف اطلاعات و گسترش دانایی به دسترسی سریع و آسان به منابع علمی موثق وابسته است. دانسته‌های ما یا با مطالعه منابع اطلاعاتی موجود یا بنا به پژوهش‌هایی که انجام می‌گیرد، به‌دست می‌آید. بنابراین برای توسعه مبانی علمی اوقات فراغت و رشد و توسعه دانش موجود در این زمینه در این پژوهش تلاش شده است تا با کاوش حوزه فراغت، مفروضات، الزامات و رویکردهای اوقات فراغت به طراحی الگوی گذران اوقات فراغت برای دانشجویان سراسر کشور پرداخته شود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی-اکتشافی است و با رویکرد نظریه داده‌بنیاد (گرند تئوری) انجام گرفت. استادان مدیریت ورزشی و جامعه‌شناسی فعال در حوزه اوقات فراغت به‌عنوان جامعه پژوهش در نظر گرفته شدند. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی^۲ (ارجاع زنجیره‌ای) که نوعی نمونه‌گیری هدفمند است، استفاده شد. حجم نمونه از پیش تعیین نشده بود و نمونه‌گیری تا حد اشباع نظری (۱۴ نفر) ادامه یافت. از مصاحبه عمیق برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. برای تأیید روایی مصاحبه‌ها، یافته‌های پژوهش مجدداً در اختیار صاحب‌نظران قرار گرفت

(۹)، وضعیت اقتصادی-اجتماعی (۲۷-۲۵، ۲۳، ۹)، وضعیت شغلی (۲۵)، سطح تحصیلات (۲۱)، سبک زندگی (۲۹-۲۸) و ویژگی‌های روان‌شناختی (۱۷) در گذران اوقات فراغت را مطالعه کرده‌اند. برخی پژوهش‌ها نیز متمرکز بر تأثیر اوقات فراغت بر متغیرهای گوناگون و بررسی پیامدهای آن بوده‌اند. از جمله متغیرهای مورد بررسی می‌توان به تأثیر گذران اوقات فراغت بر فاکتورهای مختلف سلامت (۳۰-۳۱)، نشاط اجتماعی (۳۲)، رضایتمندی از گذران اوقات فراغت (۳۳)، سطح ابراز وجود (۳۴)، سلامت اجتماعی (۳۵) و کیفیت زندگی (۳۶، ۱۰) یا تأثیرپذیری فعالیت‌های فراغتی افراد از متغیرهایی مانند دینداری (۳۷)، اخلاق اسلامی (۳۸)، فناوری (۳۹، ۱۹)، فضای مجازی و فناوری اطلاعات (۴۰-۴۱، ۱۶) اشاره کرد. با وجود این اغلب این پژوهش‌ها محدود به یک دانشگاه یا محل خاص هستند، و جامعه کوچکی را شامل می‌شوند. بازنگری این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که رویکرد جامع به اوقات فراغت کمتر مورد توجه بوده و اغلب پژوهش‌های انجام‌گرفته کاربردی و غیرراهبردی هستند.

جامعه ایران با تغییرات متعددی مواجه شده است. از جمله مهم‌ترین آنها افزایش تعداد جمعیت کشور، افزایش درصد جوانان، گسترش روزافزون تعداد دانشگاه‌ها و دانشجویان کشور و نحوه پذیرش آنها، تغییرات اقتصادی و سیاسی و گسترش نسبی زیرساخت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و فضای مجازی که بر میزان اوقات فراغت در کل جامعه و نحوه توزیع آن به‌خصوص در بین جوانان و دانشجویان تأثیر گذاشته است. همچنین با تلاش بیگانگان و سودجویان برای توسعه مواد مخدر، الکل و داروهای روان‌گردان و نظایر آنها که در قالب تهاجم فرهنگی و جنگ نرم قابل بررسی هستند، زمینه گسترش تفریحات غیرسالم را فراهم آورده است، از این‌رو به‌نظر می‌رسد

۸. پس از تعیین نظام مقوله‌بندی نهایی، متن‌ها مجدداً مرور شدند و مقوله‌ها مرتب و اصلاح شدند.

۹. مقوله‌ها در جدول تحلیل وارد شدند. عناوین مقوله‌ها در بالا و نام یا رمزهای پاسخ‌دهندگان در کنار آن نوشته شد.

با انجام فعالیت‌های ذکرشده، محتوای آشکار متن‌ها تحلیل و توصیف شده و در جدول کدگذاری باز تحت عنوان مفاهیم کلیدی و مقوله‌ها طبقه‌بندی شد. کدهای باز به محقق کمک کرد تا به مفاهیم کلیدی موجود در متن مصاحبه‌ها دست پیدا کند. عنوان‌های انتخابی برای مقوله‌ها اغلب توسط خود پژوهشگر انتخاب شده‌اند و سعی شده است که بیشترین ارتباط و همخوانی را با داده‌هایی که نمایانگر آن است، داشته باشند. منشأ دیگر عنوان مقوله‌ها واژه‌ها و عباراتی بود که مصاحبه‌شوندگان به کار برده‌اند. در نهایت مفاهیم کلیدی و مقوله‌های استخراج‌شده پس از کدگذاری محوری و انتخابی در قالب یک مدل ارائه شد.

یافته‌ها

در نتیجه تحلیل مصاحبه‌ها و بررسی کدهای باز ۶۲ مفهوم کلیدی (کدهای بازی که به موضوع مشترکی اشاره داشتند) استخراج شد. مفاهیم کلیدی استخراج‌شده با توجه به ماهیت و ارتباط نظری آنها در هشت مقوله طبقه‌بندی شدند. هشت مقوله اصلی شامل پیش‌رانه‌ها، عوامل فردی، عوامل اجتماعی و محیطی، عوامل دولتی، عوامل مدیریتی، فعالیت‌های اوقات فراغت، چالش‌ها و پیامدهاست. در جدول ۱ نتایج حاصل از کدگذاری باز که شامل مقوله‌ها و مفاهیم کلیدی به دست آمده از پژوهش است، ارائه شده است.

برای کدگذاری محوری از الگوی پارادایمی استراوس و کوربین^۲ (۱۳۹۳) استفاده شد (۴۳). در واقع پارادایم الگوی داوری شایع و موجه و مورد مراجعه برای رد یا قبول

و مرور و اصلاح شد. پایایی مصاحبه‌ها نیز با استفاده از حسابرسی فرایند (مستندسازی) و محاسبه توافق درون‌موضوعی بین دو کدگذار با بررسی سه مصاحبه (۰/۸۶) تأیید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق تکنیک تحلیل تفسیری با استفاده از روش‌های کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام گرفت. در تحلیل تفسیری پژوهشگر درصدد است تا در حد امکان، به آشکار کردن پیام‌های نهفته در متن نوشتاری مصاحبه بپردازد (۴۲).

برای تحلیل تفسیری متن یادداشت‌ها مراحل ذیل طی شد:

۱. برای کدگذاری مصاحبه‌ها ابتدا دستورالعمل کدگذاری مصاحبه‌شونده‌ها و همچنین دستورالعمل کدگذاری مصاحبه‌ها مشخص شد.
۲. به ترتیب، متن مصاحبه‌ها پیاده شده و مرور شدند.
۳. در هر متن، گفته‌های اساسی برجسته شد؛ زیر آن خط کشیده شد یا پررنگ‌تر درج شد. همچنین گفته‌های تکراری، جمله‌های معترضه، گفته‌های انحرافی و سایر داده‌های نامربوط نادیده گرفته شد.
۴. برخی از گفته‌های مشابه که به نظر می‌رسد چیز تازه‌ای را مطرح می‌کند، مشخص شد.
۵. پس از مرور تمام متن‌ها، دوباره به متن اولیه برگشتیم، آنها را مرور کردیم و از برجسته شدن تمام گفته‌های اساسی، اطمینان حاصل شد.
۶. پژوهشگر دوباره به اولین متن بازگشت و با مرور گفته‌های اساسی برجسته‌شده، سعی کرد مجموعه‌ای از مقوله‌ها را از پاسخ‌های داده‌شده به هر پرسش استخراج کند و عناوین ساده‌ای به آنها اختصاص دهد.
۷. در این مرحله، فهرست مقوله‌ها بازنگری شد، و با ترکیب و حذف مقوله‌های غیرضروری، مقوله‌های اساسی تدوین شد.

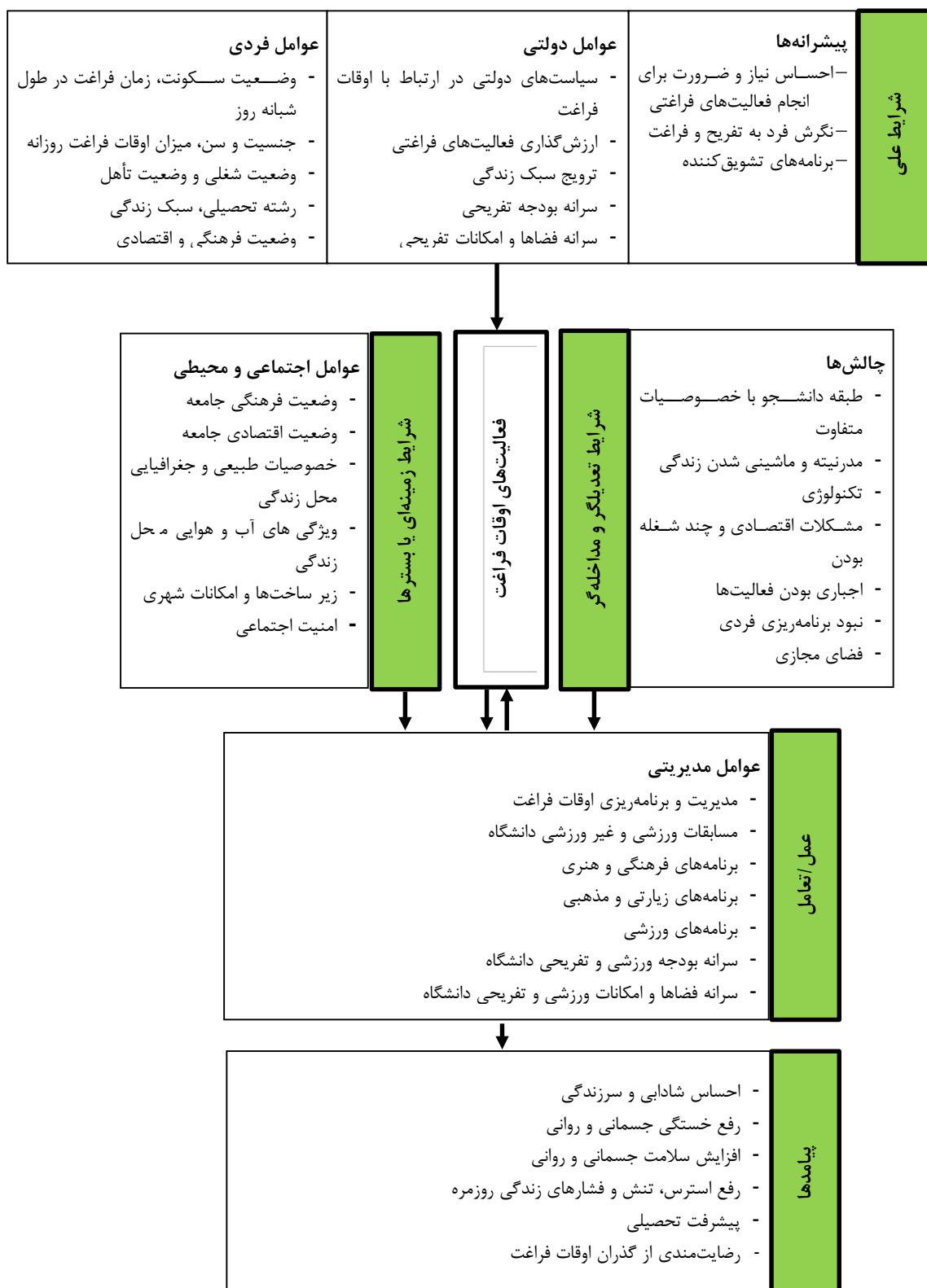
زندگی، وضعیت فرهنگی و اقتصادی، ویژگی‌های روان‌شناختی، وضعیت فرهنگی جامعه، وضعیت اقتصادی جامعه، خصوصیات طبیعی و جغرافیایی محل زندگی، ویژگی‌های آب‌وهوایی محل زندگی، زیرساخت‌ها، امکانات شهری و امنیت اجتماعی بر انتخاب فعالیت‌های فراغتی تأثیر می‌گذارند. عوامل دیگری مانند عوامل مدیریتی و عوامل دولتی (حکومتی) نیز انتخاب فعالیت‌های فراغتی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در نهایت چنانچه دانشجویان بتوانند در اوقات فراغت خود فعالیت‌های مناسب و مورد علاقه خود را آزادانه انتخاب کنند، پیامدهایی مانند احساس شادابی و سرزندگی، رفع خستگی جسمانی و روانی افزایش سلامت جسمانی و روانی، رفع استرس، کاهش تنش و فشارهای زندگی روزمره، پیشرفت تحصیلی و رضایت‌مندی از گذران اوقات فراغت را به‌همراه دارد.

افکار هستند و شامل الگوهای منطقی، منطقی-احساسی، فقط احساسی، الگوهای فکری فردی، گروهی و عمومی می‌شوند. در الگوی پارادایمی اجزای کدگذاری محوری شامل پدیده محوری، شرایط علی یا سبب‌ساز، شرایط زمینه‌ای یا بسترساز، عوامل میانجی یا تعدیل‌گر، راهبردها یا عمل/تعامل و پیامدهاست. با توجه به اینکه اطلاعات جمع‌آوری شده از مصاحبه‌ها حول فعالیت‌های فراغتی بوده است و همچنین با توجه به روند مصاحبه‌ها و براساس هدف پژوهش "فعالیت‌های اوقات فراغت" از تمام ویژگی‌های مقوله محوری برخوردار بوده و به‌عنوان مقوله محوری در نظر گرفته شد. در شکل ۱ الگوی کدگذاری محوری، حول مقوله محوری ارائه شده است. پیش‌رانه‌ها، عوامل فردی و عوامل دولتی به‌عنوان شرایط علی یا سبب‌ساز در نظر گرفته شد. چالش‌ها تحت عنوان شرایط تعدیل‌گر، عوامل اجتماعی و محیطی به‌عنوان شرایط بسترساز و عوامل مدیریتی به‌عنوان راهبردها (عمل/تعامل) منظور شد. همچنین گذران مناسب اوقات فراغت به پیامدهای مطلوبی منجر می‌شود. جزئیات هر بخش در شکل ۱ قابل مشاهده است.

در شکل ۲ کدگذاری انتخابی الگوی اوقات فراغت دانشجویان در ایران آورده شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، شش عامل پیش‌رانه‌ها، عوامل فردی، عوامل اجتماعی و محیطی، عوامل مدیریتی، عوامل دولتی و چالش‌ها در انتخاب نوع فعالیت‌های فراغتی دانشجویان نقش دارند. همچنین انجام فعالیت‌های فراغتی به پیامدها منجر می‌شود. نتایج پژوهش نشان داد که احساس نیاز و ضرورت برای انجام فعالیت‌های فراغتی، نگرش فرد به تفریح و فراغت و برنامه‌های تشویق‌کننده عامل پیش‌ران برای حضور در فعالیت‌های فراغتی‌اند. عوامل فردی و عوامل اجتماعی و محیطی مانند وضعیت سکونت، زمان فراغت در طول شبانه‌روز، جنسیت، وضعیت تأهل، سن، میزان اوقات فراغت روزانه، وضعیت شغلی و رشته تحصیلی، سبک

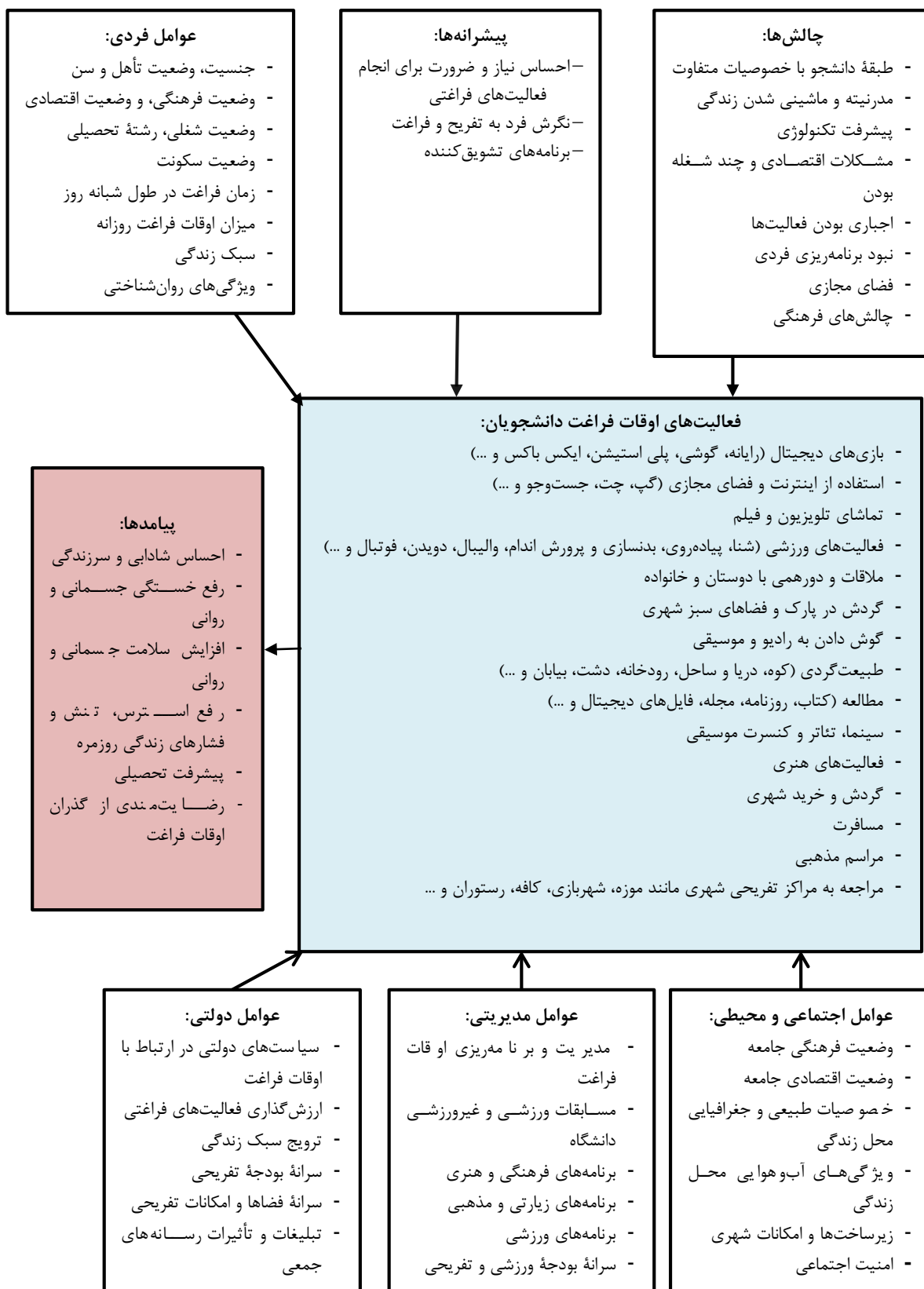
جدول ۱. نتایج حاصل از کدگذاری باز مصاحبه‌ها

مقوله‌ها	مفاهیم کلیدی	مقوله‌ها	مفاهیم کلیدی
پیش‌رانه‌ها	احساس نیاز و ضرورت در انجام فعالیت‌های فراغتی	گردش در پارک و فضاهای سبز شهری	
	نگرش فرد به تفریح و فراغت	طبیعت‌گردی (کوه، دریا و ساحل، رودخانه، بیابان و ...)	
	برنامه‌های تشویق‌کننده	مطالعه (کتاب، روزنامه، مجله، فایل‌های دیجیتال و ...)	
	وضعیت سکونت	سینما و تئاتر	
عوامل فردی	زمان فراغت در طول شبانه‌روز	بازی‌های دیجیتال (رایانه، گوشی، پلی‌استیشن و ...)	
	جنسیت	استفاده از اینترنت و فضای مجازی (چت، جست‌وجو و ...)	
	سن	فعالیت‌های هنری	
	میزان اوقات فراغت روزانه	گردش و خرید شهری	
عوامل اجتماعی و محیطی	وضعیت شغلی	مسافرت	
	وضعیت تأهل	مراسم مذهبی	
	رشته تحصیلی	مراجعه به مراکز تفریحی شهری مانند موزه، شهربازی، کافه، رستوران و ...	
	سبک زندگی	فعالیت‌های ورزشی (شنا، پیاده‌روی، بدنسازی و پرورش اندام، والیبال، دویدن، فوتبال، آمادگی جسمانی و ...)	
عوامل اجتماعی و محیطی	وضعیت فرهنگی خانواده	ملاقات و دورهمی با دوستان	
	وضعیت اقتصادی خانواده (میزان درآمد)	تماشای تلویزیون و فیلم	
	ویژگی‌های روان‌شناختی	طبقه دانشجو با خصوصیات متفاوت	
	وضعیت فرهنگی جامعه	مدرنیته و ماشینی شدن زندگی	
عوامل دولتی	وضعیت اقتصادی جامعه	پیشرفت فناوری	
	خصوصیات طبیعی و جغرافیایی محل زندگی	مشکلات اقتصادی و چندشغله بودن	
	ویژگی‌های آب و هوایی محل زندگی	اجباری بودن فعالیت‌ها در موقعیت‌های مختلف	
	زیرساخت‌ها و امکانات شهری	نبود برنامه‌ریزی فردی	
عوامل دولتی	امنیت اجتماعی	فضای مجازی	
	سیاست‌های دولتی در ارتباط با اوقات فراغت	چالش‌های فرهنگی	
	ارزش‌گذاری فعالیت‌های فراغتی	احساس شادابی و سرزندگی	
	ترویج سبک زندگی	رفع خستگی جسمانی و روانی	
عوامل مدیریتی	سرانه بودجه تفریحی	افزایش سلامت جسمانی و روانی	
	سرانه فضاها و امکانات تفریحی	رفع استرس، تنش و فشارهای زندگی روزمره	
	تبلیغات و تأثیرات رسانه‌های جمعی	پیشرفت تحصیلی	
	مدیریت و برنامه‌ریزی مدیران و مسئولان فرهنگی و دانشجویی برای اوقات فراغت	رضایت‌مندی از اوقات فراغت	
عوامل مدیریتی	مسابقات ورزشی و غیرورزشی دانشجویی		
	برنامه‌های فرهنگی-هنری (اردوها، مسابقات و ...)		
	برنامه‌های زیارتی و مذهبی (اردوها، مسابقات و ...)		
	برنامه‌های ورزشی (کوهنوردی، دوچرخه‌سواری و ...)		
	سرانه بودجه ورزشی و تفریحی دانشگاه		
	سرانه فضاها و امکانات ورزشی و تفریحی دانشگاه		

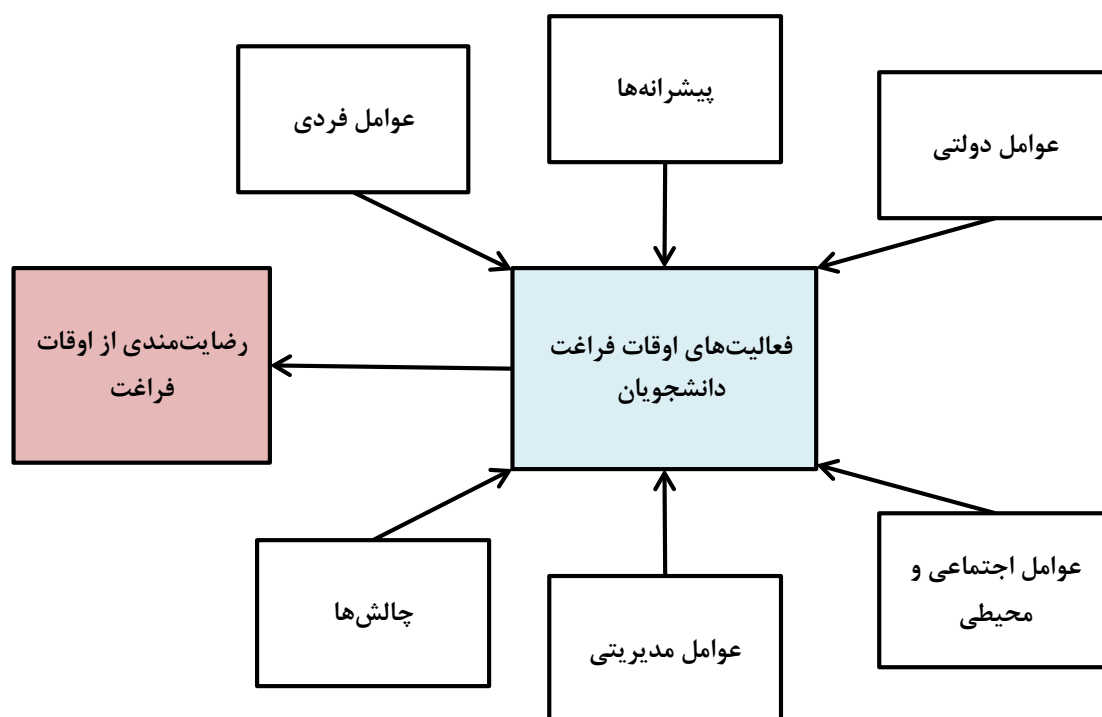

شکل ۱. الگوی حاصل از کدگذاری محوری متن مصاحبه ها

شکل ۲. الگوی حاصل از کدگذاری انتخابی

شکل ۳. مدل نهایی اوقات فراغت دانشجویان

انجام گرفته نشان می‌دهد که دامنه گسترده‌ای از فعالیت‌ها تحت عنوان فعالیت‌های فراغتی مطالعه شده‌اند. نتایج این پژوهش‌ها تماشای تلویزیون و فیلم (۴۴، ۲۰، ۱۳)، بازی‌های رایانه‌ای (۱۳)، بودن در کنار خانواده (۴۴)، فعالیت‌های ورزشی (۱۸)، مطالعه (۲۰، ۱۸)، استفاده از اینترنت و فضای مجازی (۲۰) و گردش و تفریح (۲۰) را از اولویت‌های فراغتی عنوان کرده‌اند.

شرایط علی: (پیشرانها، عوامل فردی و عوامل دولتی)؛ شرایط علی موجب ایجاد یا توسعه مقوله محوری می‌شوند. در واقع شرایط علی مقوله محوری را به وجود می‌آورند یا موجب بروز آن می‌شوند. نتایج تحلیل تفسیری نشان داد نیاز انسان به تفریح و فراغت، تشویق به انجام فعالیت‌های فراغتی، نگرش افراد به تفریح و فراغت، سیاست‌های دولتی در ارتباط با اوقات فراغت، ارزش‌گذاری فعالیت‌های فراغتی، ترویج سبک زندگی، سرانه بودجه تفریحی، سرانه فضاها و امکانات تفریحی، تبلیغات و تأثیرات رسانه‌های جمعی در قالب دو مقوله پیشرانها و عوامل دولتی به همراه تفاوت‌های

بحث و نتیجه‌گیری

به طور کلی عصر ارتباطات و انفجار اطلاعات، فعالیت جهانی شدن را تسریع کرده و به دنبال آن تغییراتی را در فرهنگ بومی جوامع به وجود آورده است. از جمله اینکه چگونگی گذران اوقات فراغت تعدادی از افراد جامعه مانند نوجوانان و جوانان جامعه فعلی دستخوش تغییرات جدی شده است. این پژوهش با هدف تدوین مدل اوقات فراغت دانشجویان کشور انجام گرفت. نتایج پژوهش به شناسایی مدل پارادایمی اوقات فراغت دانشجویان منجر شد. در ادامه هریک از بخش‌های مدل تشریح می‌شود.

پدیده محوری: (فعالیت‌های اوقات فراغت)؛ با توجه به اینکه در این پژوهش گذران اوقات فراغت مطالعه شده است، فعالیت‌های اوقات فراغت محور اصلی پژوهش بود و به عنوان عامل محوری انتخاب شد. فعالیت‌های فراغتی مانند فضای مجازی، بازی‌های رایانه‌ای، تماشای فیلم و تلویزیون، فعالیت‌های ورزشی، مطالعه و ... جزو فعالیت‌های فراغتی دانشجویان هستند. بازنگری پژوهش‌های

فعالیت‌های فراغتی مؤثر واقع شود (۴۷). همچنین کیفیت زیرساخت‌ها و عوامل فرهنگی و روان‌شناسانه حاصل از آن تأثیر مستقیمی در گذران اوقات فراغت شهروندان دارد (۴۸). انجام فعالیت‌های فراغتی نیازمند برخورداری از امکانات، تسهیلات و زیرساخت‌هاست و واضح است که برخورداری از عوامل محیطی و اجتماعی ذکر شده می‌تواند فرصت‌های فراغتی دانشجویان را تنوع بخشد و بستر و زمینه مناسب برای انتخاب فعالیت‌های اوقات فراغت را فراهم سازند.

راهبردها یا عمل/تعامل: (عوامل مدیریتی)؛ راهبردها بیانگر رفتارها، فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری است که به تبع مقوله محوری و تحت تأثیر شرایط بسترساز و مداخله‌گر است. مدیریت و برنامه‌ریزی اوقات فراغت، برگزاری مسابقات ورزشی و غیرورزشی، برنامه‌های فرهنگی و هنری، برنامه‌های زیارتی و مذهبی، برنامه‌های ورزشی، افزایش سرانه بودجه ورزشی و تفریحی و توسعه سرانه فضاها و امکانات ورزشی و تفریحی در قالب مقوله «عوامل مدیریتی» به‌عنوان راهبردها منظور شد. جنبه مدیریت فعالیت‌های فراغتی نیز به هیچ‌روی اهمیت کمتری نسبت به سایر موارد ندارد. کاملاً بدیهی است که حضور یا غیبت امکانات و موقعیت‌ها و نیز امکان دسترسی به آنها و همچنین کیفیت هزینه و شیوه‌های ارائه آنها می‌تواند تأثیری بسیار عمیق بر میزان مشارکت در فعالیت‌های مربوط به فراغت داشته باشد (۴۶).

شرایط تعدیل‌کننده یا میانجی: (چالش‌ها)؛ شرایطی تعدیل‌کننده مجموعه‌ای از عوامل مداخله‌گر را تشکیل می‌دهند که پدیده محوری و راهبردها از آن متأثر می‌شوند. در این پژوهش عواملی مانند ناهمگن بودن دانشجویان، مدرنیته و ماشینی شدن زندگی، پیشرفت فناوری، مشکلات اقتصادی، چندشغله بودن، اجباری بودن فعالیت‌ها در

فردی (سن، جنسیت، وضعیت تأهل و ...) در انتخاب فعالیت‌های فراغتی نقش داشته و نقش شرایط علی یا سبب‌ساز را دارند. انسان ماهیتاً از تکرار و یکنواختی گریزان است و به تنوع و ارضای ذوقیات خویش علاقه‌مند است. از این رو یکی از کارکردهای اساسی اوقات فراغت رفع خستگی و تأمین استراحت فرد است (۴۵). از طرفی، بیشتر پژوهش‌های بازنگری شده همسو با نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که میزان مشارکت و انتخاب نوع فعالیت‌های اوقات فراغت متأثر از عوامل مختلفی است (۲۵-۲۷)، به‌طوری‌که اشاره شده است شخصیت فرد، نیازهای او، علائق، توانایی فیزیکی و اجتماعی، فرهنگی که در آن رشد کرده و هدف فرد در زندگی می‌توانند بر نحوه انتخاب و چگونگی مشارکت او در فعالیت‌های فراغتی تأثیرگذار باشند (۴۶).

شرایط زمینه‌ای یا بسترها: (عوامل اجتماعی و محیطی)؛ به عوامل خاصی که بر کنش‌ها یا تعاملات تأثیر می‌گذارند، شرایط زمینه‌ای یا بسترساز گفته می‌شود. عواملی مانند وضعیت فرهنگی جامعه، وضعیت اقتصادی جامعه، خصوصیات طبیعی و جغرافیایی محل زندگی، ویژگی‌های آب‌وهوایی محل زندگی، زیرساخت‌ها، امکانات شهری و امنیت اجتماعی در قالب مقوله عوامل اجتماعی و محیطی به‌عنوان شرایط زمینه‌ای و بسترساز در گذران اوقات فراغت مشخص شد. تورک‌یلدسن^۱ (۲۰۱۲) اشاره می‌کند که مجموعه‌ای مرکب از عوامل محیطی گوناگون تحت عنوان محیط اجتماعی می‌توانند هم‌انگیزه شرکت در فعالیت‌های فراغتی و هم مانعی برای شرکت در فعالیت‌های فراغتی باشند (۴۶). عواملی مانند منابع در دسترس، امکانات، آگاهی، درک فرصت‌ها، خدمات تفریحی، توزیع امکانات، دسترسی به محل، انتخاب فعالیت، حمل‌ونقل، دسترسی اجتماعی و سیاست‌های کلان می‌تواند در انتخاب

¹. Torkildsen

استرس، کاهش تنش و فشارهای زندگی روزمره، پیشرفت تحصیلی و رضایت‌مندی از گذران اوقات فراغت را به‌همراه دارد. در پژوهش‌های مختلفی نشان داده شده است که فعالیت‌های اوقات فراغت می‌تواند سبب رفع خستگی و کاهش فشارهای زندگی روزمره (۳۰) افزایش سلامت و کاهش ریسک‌فاکتورها (۳۰-۳۱)، پیشرفت تحصیلی (۵۱) و رضایت‌مندی از اوقات فراغت (۳۳، ۵) شود. امروزه درحالی‌که بسیاری از مشاغل تکراری، خسته‌کننده و کسالت‌آور شده است، نیاز به فعالیت‌های فراغتی مناسب اهمیت بیشتری پیدا کرده است. در چنین شرایطی گذران اوقات فراغت به‌صورت مطلوب می‌تواند چنین پیامدهایی در پی داشته باشد.

به‌طور کلی مدل نهایی پژوهش نشان داد که اوقات فراغت و نحوه گذران آن متأثر از عوامل مختلفی است. مدل پارادایمی اوقات فراغت دانشجویان کشور نشان داد که فعالیت‌های فراغتی متأثر از عوامل فردی، پیش‌ران‌ها، عوامل اجتماعی و محیطی، عوامل دولتی، عوامل مدیریتی و چالش‌های موجود است. تغییر در هر یک از این عوامل می‌تواند بر نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان تأثیر بگذارد. چنانچه دانشجویان بتوانند متناسب با موقعیت آزادانه فعالیت فراغتی مورد علاقه خود را انتخاب کنند، می‌تواند موجب توسعه سلامت، رفع خستگی، کاهش تنش و فشار و استرس‌های زندگی روزمره شود و پیشرفت تحصیلی و رضایت از زندگی و اوقات فراغت را به‌همراه داشته باشد.

موقعیت‌های مختلف، نبود برنامه‌ریزی فردی، فضای مجازی و چالش‌های فرهنگی و با عنوان مقوله چالش‌ها نقش میانجی را در مدل اوقات فراغت دارا هستند. مرور پژوهش‌های انجام‌گرفته نشان می‌دهد که برخی عوامل به‌عنوان چالشی برای اوقات فراغت مطرح هستند. تغییر در بافت طبقه دانشجویی و افزایش تفاوت‌های جمعیت‌شناختی (از لحاظ سن، جنسیت، سطح رفاه و وضعیت شغلی) موجب ایجاد طبقه‌ای ناهمگن شده است. این موضع تنوع و گستردگی فعالیت‌های فراغتی را برای این گروه از افراد جامعه افزایش داده و مدیریت اوقات فراغت دانشجویان را با چالش مواجه ساخته است. یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌های فرا روی دانشجویان برای گذران اوقات فراغت گسترش و توسعه فناوری و همچنین توسعه فضای مجازی است (۴۹). از یک سو دسترسی به اینترنت پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده‌کنندگان از اینترنت قرار می‌گیرند. از سوی دیگر بازی‌های دیجیتال نیز در حال فراگیر شدن هستند (۵۰). این موضوع فعالیت‌های فراغتی مانند استفاده از اینترنت و شبکه‌های مجازی و بازی‌های رایانه‌ای را افزایش داده است، به‌طوری‌که در بسیاری از پژوهش‌های اخیر این دو فعالیت فراغتی جزو اولویت‌های فراغتی افراد بوده است (۲۰). از طرفی توسعه فناوری ارتباطات به دسترسی آسان به اطلاعات منجر شده و چالش‌های فرهنگی فراوانی را به‌وجود آورده است که از آن جمله به گسترش فعالیت‌های فراغتی غیربومی و تأثیرپذیری از فرهنگ‌های دیگر است.

پیامدها: (پیامدهای مطلوب)؛ پیامدها در اثر عمل یا اتخاذ راهبردها به‌وجود می‌آیند. چنانچه راهبردها به‌درستی پیاده شوند و دانشجویان در انتخاب فعالیت‌های فراغتی خود آزادانه عمل کنند، گذران اوقات فراغت پیامدهای مطلوبی از جمله احساس شادابی و سرزندگی، رفع خستگی جسمانی و روانی افزایش سلامت جسمانی و روانی، رفع

منابع و مآخذ

1. Javadipour, M and Smienya, M. Sport For All In Iran and Future Vision, Strategy and plans. *Aplicable Researchs in Sport Management*, 2013, Vol. 4(1), pp. 21-30. [In Persian]
2. Karbasi, M. *Youth and Teens Issues*. Tehran : Payamnoor University Publication, 2003. [In Persian]
3. Shoaee, F. Investigating the relationship between summer leisure time and the degree of interest of girl students and their personal characteristics in girls' high schools in Tehran. Master's thesis, Tehran University of Medical Sciences. 1998. [In Persian]
4. Kyan, M. students leisure time Spending and their relationship with gender variable (case study of Kharazmi University Campus, 2015, Vol. 22(6), pp. 151-165. [In Persian]
5. Emami, F and Labibi, M M. A Model for Assessing the Satisfaction of Leisure Time and its Motives (Case Study: Citizens of District 10 of Tehran). *Social Science Studies*, 2017, Vol. 3(3), pp. 205-211. [In Persian]
6. Rafatjah, M, Rashvand, M and Shahidizandi, M. Sociological Explanation of Young Women's Leisure Activities with Emphasis on Its Pathological Behaviors. *Journal of the Social Cultural Council of Women*, 2010, Vol. 50(13), pp. 1-52. [In Persian]
7. Edrisi, G, Razeghi, N and Moslemi, R. Family cultural capital and student's leisure tastes with Bourdieu's theoretical approach (Case study: Students at Tehran University). *Quarterly of Sociology of Youth Studies* , 2014, Vol. 5, pp. 27-50. [In Persian]
8. Jalali-Farahani, M. *Sport Management of Lisure Time*. Tehran : tehran University Publication, 2009. [In Persian]
9. Nikkhah, H and Dargazi, M. Sociological study of leisure activities of students of Bandar Abbas Islamic Azad University. *Hormozgan cultural research journal*, 2016, Vol. 11(1), pp. 107-131. [In Persian]
10. Ghasemi, V, Ganji, M and Moradveisi, R. The impact of gender differences in the use of cultural goods (films, music and books) and how to spend their leisure time. *Women Social and Psychological Studies*, 2013, Vol. 11(1), pp. 93-124. [In Persian]
11. Azadarmaki, T and Akbari, H. Understanding the essence of Iranian society based on the leisure-time pattern of the younger generation. *Journal of Social Studies and Research*, 2012, Vol. 1(2), pp. 1-22. [In Persian]
12. Buhalis, D and Law, R. Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—the state of e-Tourism research. *Tourism management*, 2008, Vol. 29(4), pp. 609-623.
13. Sjolie, A N and Thuen, F. School journeys and leisure activities in rural and urban adolescents in Norway. *Health Promot Int*, 2002, Vol. 17(1), pp. 21-30.
14. Tondnevis, F. *Students Lisure time spending across the country with an emphasis on physical activity*. Doktoral Thesis, Physical education Faculty, Kharazmi University. 1996. [In Persian]
15. . Safanya, A. female students of Islamic Azad universities lisure time spending with emphasis on sports activities. *Harakat*, 2001, Vol. 9, pp. 40-124. [In Persian]

16. Kafashi, M and Pirjalil, Z. Women's leisure time in virtual space. *Women and Society Journal (Women's Sociology)*, 2016, Vol. 7(4), pp. 105-123. [In Persian]
17. Kazemi, A. Study of styles of leisure life among students and related factors. Tehran : Research Center for Islamic Culture and Education. [In Persian]
18. Ghaem, H, Mohamdsalehi, N and Mohamadbeigi, A. How to spend leisure time and its affairs in students of Shiraz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 2008, Vol. 8, pp. 71-90. [In Persian]
19. Rastgar-Khaled, A, et al. The Effect of New Technologies on Leisure Time and Social Capital of Youth. *Social Sciences Journal of Shahed University*, 2016, Vol. 33(65), pp. 127-147. [In Persian]
20. Saraf, P, et al. Study of how to spend leisure time and its dependent variables in students of Qom University of Medical Sciences in 1394. *Journal of Qom University of Medical Sciences*, 2016, Vol 11(10), pp. 85-94. [In Persian]
21. Shateryan, M, Eshnavi, A and Ganjipour, M. Spatial Analysis of the Mode and Rate of Leisure Time Spending (Case Study of Old Texture and New Texture of Kashan). *Social-Cultural Development studies Quarterly* , 2012, Vol. 1(2), pp. 140-166. [In Persian]
22. Loyen, A, et al. Recent trends in population levels and correlates of occupational and leisure sitting time in full-time employed Australian adults⁴, 2018, *PloS One*, Vol. 13.
23. Lotfizadeh, S. The study of the relationship between the leisure time of urban youth with the socio-economic base 1, , *Journal of Iran official statistics*, 2012, Vol. 23, pp. 23-53. [In Persian]
24. Al-Sobayel, H, et al. Gender differences in leisure-time versus non-leisure-time physical activity among Saudi adolescents. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 2015 Vol. 22(2), pp. 344-348.
25. Razavi, S.M H and Pesarkalo, A. Employed women leisure time spending in Amol city with an emphasis on sports activities. *North Journal of Management and Physiology*, 2013, Vol. 1(1), pp. 23-38. [In Persian]
26. Ghafoori, F, Pormoz, M and Keshgar, S. Comparison of the Perceived Pleasure of Leisure Physical Activity in Different Social Economic Classes. *New Researchs in sport Management*, 2016, Vol. 4(12), pp. 33-45. [In Persian]
27. Elhakeem, A, et al. Intergenerational social mobility and leisure-time physical activity in adulthood: a systematic review. 1, *J Epidemiol Community Health*, 2017, Vol. 71(1), pp. 673-680.
28. Taghyeh, H. Comparison of lifestyle of athletic and non athlete students with emphasis on how to spend leisure time in high school in Egldid city. Master's dissertation, Islamic Azad University, Taft Branch, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, 2015. [In Persian]
29. Azarafrooz, A. Sociological study of leisure time and its role on lifestyle of people of Rasht. MA dissertation, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Faculty of Social Sciences, 2016. [In Persian]

30. Moosavirad, ST and Keshavarz, L. The relationship between leisure time and mental health of athletic and non-athletic teachers in Shahinshahr. *Organizational Behavior Management Studies in Sport*, 2015, Vol. 6(2), pp. 73-80. [In Persian]
31. Thomee, S, et al. Leisure time computer use and overweight development in young adults—a prospective study. 2015, Vol. 15, pp. 839-842.
32. Tamizifar, R and Azizimehr, KH. Study of the relationship between leisure time and social vitality in Isfahan. *Social aid Research Journal*, 2017, Vol. 2(6), pp. 209-230. [In Persian]
33. Sadathoseini, S, et al. Studying the Students' Satisfaction Level on Leisure Time and Its Relationship with Native Level in Tehran at Alzahra University. MA Thesis for Social Welfare Planning, Allameh Tabatabaie University. [In Persian]
34. Eratay, E and Aydogan, Y. Study of the Relationship Between Leisure Time Activities and Assertiveness Levels of Students of Abant Izzet Baysal University¹, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, Vol. 19(1), pp. 2213-2218.
35. Golabi, F. Leisure Types and Its Impact on the Social Health of Youth. *two Quarterly of Sociology of Economics and Development*, 2013, Vol. 2(2), pp. 121-169. [In Persian]
36. Khaksaryazdi, M. Study of the relationship between leisure time and quality of life of basketball players and coaches in Shiraz. MA dissertation, Islamic Azad University, Taft Branch, Faculty of Literature and Humanities. 2015. [In Persian]
37. Sroosh, M, et al. Comparison of Individual, Family and Friendly Leisure Patterns of Adolescents and Mid-Range Children in Isfahan and the Study of the Role of Gender Identity, Religiosity and its Components in These Patterns. *Phylosofical Researchs*, 2017, Vol. 37(69), pp. 67-100. [In Persian]
38. Sanaei, Sh and Sharaf-Aldin, S H. The concept of leisure time with the Islamic ethics approach *Science and Research Quarterly of Ethics Research*, 2017, Vol. 10(35), pp. 79-102. [In Persian]
39. Fiona, B, Helen, B T and Ted, B. Therapists' perspectives: supporting children to use switches and technology for accessing their environment, leisure, and communication, 2018, Vol. 11(2), pp. 133-147.
40. Talha, H and Ken, R. Young adults, new media, leisure and change in Saudi Arabia. *World Leisure Journal*, 2018, Vol. 60(2), pp. 127-139.
41. Eric, M. Living with technology. *Scandinavian journal of information systems*, 2018, Vol. 10, pp. 249-254.
42. Farokhzad, P. *Historical Research Guide (Library)*. Tehran : Tahoory Publication, 2005. [In Persian]
43. Strauss, A and Corbin, J. *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. . s.l. : Sage publications, 2014.
44. Ebrahimi, GH, Razeghi, N and Moslemi-Petrodi, R. Leisure time and social factors affecting it: (Case study of 15-64 year old people in Joybar city). *Applied sociology*, 2011, Vol. 22(44), pp. 71-98. [In Persian]
45. Aghapour, M. *Spending Lisure Time*, Golbarg, 2011, Vol. 121, pp. 20-35. [In Persian]

46. Torkildsen, G. Leisure and recreation management. London : Routledge, 2012.
47. Abkar, A. Study of leisure time spending and physical activities' place in leisure time of students of Islamic Azad University of Abhar Branch. Behavioral Science Quarterly, 2008, Vol. 1, pp. 11-24. [In Persian]
48. Mafi, E, et al. Urban Furniture and Citizens' Leisure Time (Case Study of Sabzevar Parks) Geographical Science Journal, 2016, Vol. 7(12), pp. 94-109. [In Persian]
49. Chaboki, O. Globalization and leisure time spending changes: case study of Tehran. Cultural-Educational quarterly of women and family, 2013, Vol. 8(25), pp. 140-160. [In Persian]
50. Lashgarara, B, et al. Internet addiction and general health in students of Tehran medical science university. JBFIBR, 2013, Vol. 10(1), pp. 67-76. [In Persian]
51. Farsi, M and Tavana, E. Hello Life. Khorasan : Khorasan Newspaper, 2016. pp. 571-572. [In Persian]
52. Barin, H and Petosta, R. Impact of the planning to be active. leisure time physical exercise program on rural high school students, 2008, Vol. 39(4), pp. 21-30.

Paradigm Model of Students' Leisure Time Spending

Maryam Mansouri*¹ - Farzam Farzan² - Mehrzad Hamidi³

1. P.H.D Student of Sports Management, University of Mazandaran, Mazandaran, Iran

2. Associate professor of Sports Management, University of Mazandaran, Mazandaran, Iran

3. Associate professor of Sports Management, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received:2018/09/01;Accepted:2018/12/01)

Abstract

Today, spending leisure time and planning for it, is one of the developing indexes' in society. This study had done for the purpose of developing a model for students' leisure time. the research method was qualitative with a grounded theory approach. To collect data, a deep interview with leisure time professionals' was conducted. The samples were selected purposefully using sequential chains (until theoretical adequacy of data). The interpretative analysis approach was used to analyze the content of the interviews using open, axial, and selective coding. The validity of the interviews by reviewing and refining the findings and the reliability of the interviews by audit process (documentation) and intra-subject agreement (0.86) were confirmed. The content analysis of the interviews led to the identification of 62 key concepts that were integrated into 8 categories. Regarding leisure activities as a central issue, six factors including drivers, individual factors, social and environmental factors, government factors, management factors, and challenges affect the selection of leisure activities. Leisure time and how it passes through is influenced by several factors. In order to improve students' leisure activities, should consider individual factors, drivers, social and environmental factors, government factors, management factors, and existing challenges.

Keywords

Internet, Leisure time, Paradigm, Sports.

---

* Corresponding Author: Email: m_mansouri89@yahoo.com ; Tel:+989126216645